Az Alkotmánybíróság döntésének tájékoztató jelleggel közzétett, nem hivatalos szövege. A hivatalos közzétételre a Magyar Közlönyben, illetve az Alkotmánybíróság Határozatai című hivatalos lapban kerül sor.

IV/1159/2015.

Az Alkotmánybíróság teljes ülése alkotmányjogi panasz tárgyában meghozta a következő

h a t á r o z a t o t :

1. Az Alkotmánybíróság a Büntető Törvénykönyvről szóló 2012. évi C. törvény 42. §-a alaptörvény-ellenességének megállapítására és megsemmisítésére irányuló alkotmányjogi panaszt elutasítja.

2. Az Alkotmánybíróság a Büntető Törvénykönyvről szóló 1978. évi IV. törvény 2010. VIII. 19. és 2010. XI. 26. között hatályban volt 47/A. § (1) és (2) bekezdése, a Büntető Törvénykönyvről szóló 2012. évi C. törvény 43. §-a, valamint a Budapest Környéki Törvényszék 24.B.131/2011/115. számú ítélete és a Fővárosi Ítélőtábla 2.Bf.250/2013/103. számú ítélete alaptörvény-ellenességének megállapítására és megsemmisítésére irányuló alkotmányjogi panaszt visszautasítja.

I n d o k o l á s

I.

[1] 1. Az indítványozó jogi képviselője (dr. Fahidi Gergely ügyvéd) útján az Alkotmánybíróságról szóló 2011. évi CLI. törvény (a továbbiakban: Abtv.) 26. § (1) bekezdése és a 27. §-a alapján alkotmányjogi panasszal fordult az Alkotmánybírósághoz.

[2] Az alkotmányjogi panasz alapjául szolgáló ügyben az indítványozót a Budapest Környéki Törvényszék 24.B.131/2011/115. számú – a Fővárosi Ítélőtábla 2.Bf.250/2013/103. számú ítéletével 2015. február 3-án jogerőssé vált – ítéletében emberölés bűntette és más bűncselekmények miatt életfogytig tartó fegyházbüntetésre ítélte és a feltételes szabadságra bocsátás lehetőségét kizárta.

[3] Az indítványozó az alkotmányjogi panaszában és annak kiegészítésében azt állította, hogy a Büntető Törvénykönyvről szóló 1978. évi IV. törvény (a továbbiakban: régi

Btk.), 47/A. § (1) és (2) bekezdése, illetve a Büntető Törvénykönyvről szóló 2012. évi C. törvény (a továbbiakban: Btk.) 42. §-a és 43. §-a, valamint az általa sérelmesnek tartott bírósági döntések az Alaptörvény B) cikk (1) bekezdésében foglalt jogállamiság követelményével, az I. cikkében rögzített követelménnyel az alapjogok korlátozhatóságára vonatkozóan, a II. cikkében foglalt emberi méltósághoz való joggal, a III. cikk (1) bekezdése szerinti kínzás, embertelen, megalázó bánásmód és büntetés tilalmával, a IV. cikk (1) és (2) bekezdése szerinti szabadsághoz és személyi biztonsághoz való joggal, végül a tisztességes bírósági eljáráshoz való jognak az Alaptörvény XXVIII. cikk (1) bekezdésében rögzített követelményeivel ellentétesek, amelyet az alábbiak szerint indokolt.

[4] 2. Álláspontját az indítványozó a támadott bírósági döntések alaptörvény-ellenessége körében a következő szempontokra alapította.

[5] Előadta, hogy az eljáró bíróságok korlátozták a védelemhez való joga gyakorlásában azáltal, hogy az utolsó szó jogán nem nyilvánulhatott meg az eljárásban. Kifogásolta, hogy az eljáró tanács elnöke a tárgyalások alkalmával többször megjegyzést tett román származására, és egyéb módokon megszégyenítette, nem adott továbbá helyt az indítványozó azon indítványainak, amelyek új védő kirendelésére és tolmács kirendelésére vonatkoztak. Ez utóbbi indítványa, vagyis a tolmács kirendelésének elmulasztása kapcsán előadta, hogy a bíróság indokolatlanul nem találta hitelt érdemlőnek az indítványozó azon előadását, hogy román az anyanyelve, amit az eljárás során is használni szeretett volna.

[6] Sérelmezte továbbá, hogy egy alkalommal olyan időpontban hallgatták meg a tettestársait (2014. június 27-én), amely időpontra az indítványozó idézést nem kapott, és később sem tájékoztatták arról, hogy az adott napon milyen eljárási cselekmények lefolytatására került sor.

[7] Szintén sérelemként említette, hogy miután a 2014. november 13-án megtartott másodfokú bírósági tárgyaláson jelezte, hogy azon nem kíván részt venni, később, a 2015. január 20-i tárgyalásra nem kapott idézést, és csak a médiából tudta meg, hogy aznap a tárgyalásra elő fogják állítani. Mivel ekkor – tehát a 2015. január 20-án – nem vett végig részt a tárgyaláson, a televízióból értesült arról, hogy 2015. február 3-án jogerős ítélet született az ügyében. Sérelmezte, hogy 2015. február 3-án nem került sor az előállítására.

[8] Mindezeken felül az indítványozó említést tett a vele szemben eljárt rendőrök és ügyészek több olyan cselekményéről, amelyeket jogszabályba ütközőnek minősít, és mint ilyeneket jelen alkotmányjogi panaszeljárásban is kifogásol.

[9] Végül az indítványozó azt is kifogásolta, hogy a bíróságok – azáltal, hogy megfosztották a feltételes szabadságra bocsátás lehetőségétől – Alaptörvénybe ütköző módon elzárták attól, hogy életfogytig tartó szabadságvesztés büntetését felülvizsgálhassák a későbbiek során.

[10] 3. Az indítványozó a támadott jogszabályi rendelkezések kapcsán kifejtette, hogy meglátása szerint ugyan a büntető jogalkotás az utóbbi időben a szankciórendszer szigorításának a politikáját követi, ez a folyamat a jogszabályokban testet öltött normák vizsgálata révén az Alkotmánybíróság felügyelete alatt áll. Megjelölte a kapcsolódó alkotmánybírósági gyakorlat általa leglényegesebbnek tartott döntéseit és röviden ismertette azok lényegi mondanivalóját. Utalt az indítványozó arra is, hogy az Alkotmánybíróság ezen döntései összhangban állnak az emberi jogok és az alapvető szabadságok védelméről szóló, Rómában, 1950. november 4-én kelt Egyezmény rendelkezéseivel (a továbbiakban: Egyezmény) és az Emberi Jogok Európai Bíróságának (a továbbiakban: EJEB) joggyakorlatával, továbbá az Európai Unió Alapjogi Chartájának követelményeivel is.

[11] Az alaptörvény-ellenességgel összefüggésben az indítványozó utalt rá, hogy hazánkban 2015. január 1. napján hatályba lépett az a szabályozás – a büntetések, az intézkedések, egyes kényszerintézkedések és a szabálysértési elzárás végrehajtásáról szóló 2013. évi CCXL. törvény (a továbbiakban: Bv. tv.) módosításával –, amely az életfogytig tartó szabadságvesztés azon eseteiben, amelyek kiszabásakor a bíróság az elítéltet kizárja a feltételes szabadságra bocsátás lehetőségéből, 40 év elteltével előírja kötelező kegyelmi eljárás lefolytatását. Érvelése szerint a kötelező kegyelmi eljárással kapcsolatos szabályok hatályba lépésével lényegében megszűnt a különbség az életfogytig tartó szabadságvesztés két típusa között. Abban az esetben ugyanis, ha a bíróság nem zárja ki az elítéltet a feltételes szabadságra bocsátás lehetőségéből, annak legkorábbi időpontját a hatályos rendelkezések értelmében legalább 25 és legfeljebb 40 évben állapíthatja meg. Így a szabadulás lehetséges legkorábbi időpontja azon elítélt esetében, akinek a feltételes szabadságra bocsátását kizárták, ugyanúgy 40 év lehet, mint annál, akinél az elbocsátás legkorábbi idejét a bíróság ítéletében 40 év büntetés letöltéséhez kötötte. Utalt rá továbbá, hogy a régi Btk. szabályaival összevetve a kötelező kegyelmi eljárás bevezetése még komolyabb anomáliát okoz. A régi Btk. ugyanis az életfogytig tartó szabadságvesztés azon eseteire, amelyekben a bíróság a feltételes szabadság lehetőségét nem zárta ki, csak az elbocsáthatóság legrövidebb időtartamát határozta meg (20, illetve 30 évben), felső határt azonban a döntésnek nem szabott. Így előfordulhat, hogy a feltételes szabadságra bocsátás legkorábbi időpontját a bíróság a régi Btk. alapján 40 évnél is hosszabb időtartamban rögzítette.

[12] A fentiek alapján az indítványozó úgy vélte, hogy esetében nem teljesült az arányos szankcióalkalmazás követelménye.

[13] Az indítványozó beadványában ismertette az EJEB joggyakorlatából a hazai vonatkozású *Magyar László kontra Magyarország* [(73593/10), 2014. október 13.] ügyben hozott döntést és az abban foglalt követelményeket az életfogytig tartó szabadságvesztés felülvizsgálatával kapcsolatban. Ugyancsak ismertettte a *Vinter és*

mások kontra Egyesült Királyság {[GC] (66069/09, 130/10 és 3896/10), 2013. július 9.} ügyben született döntést és annak főbb megállapításait.

[14] Az indítványozó álláspontja szerint az esetében is alkalmazandó 40 éves várakozási idő a kötelező kegyelmi eljárás szabályozásában nem felel meg az EJEB fenti ügyekből levezethető követelményrendszerének, mivel olyan beláthatatlan időtartamot ölel fel, amely semmilyen magatartásdeterminációló erővel nem bír és semmilyen valós büntetési célt nem tölt be. Súlyosan aránytalan alapjogi korlátozást jelent, amely az Alaptörvény II. cikkébe és III. cikkének (1) bekezdésébe is ütközik. Összeegyeztethetetlen ugyanis az emberi méltósággal, ha a szabadulás reménye olyan távoli, hogy csupán az otthon vagy hospice házban történő elhalálozást teszi lehetővé. Az indítványozó megjegyezte, hogy a szabadulás reális reményét biztosító időtartam meghatározása a feltételes szabadon bocsátásra nem jelentene veszélyt a társadalomra, hiszen nem eredményezné az elkövetők automatikus szabadon bocsátását, csupán lehetőséget teremtene annak bírósági mérlegelésére.

[15] Az indítványozó úgy vélte, hogy a 40 éves időtartam, amelyet szabadságelvonásban kell letöltenie a szabadulás lehetőségének a mérlegelése előtt, olyan súlyosan aránytalan büntetés, ami sérti az indítványozó emberi méltósághoz való jogát, beleütközik a kínzás, embertelen, megalázó bánásmód vagy büntetés tilalmába és sérti a szabadsághoz és személyi biztonsághoz való jogát.

[16] Az indítványozó utalt rá, hogy mivel a Btk. nem tartalmaz eltérő rendelkezést a régi Btk. szabályaihoz képest, fenti kifogásai alapján a Btk. rendelkezései is vizsgálhatók.

[17] Megjegyezte végül, hogy az Alkotmánybíróság 3013/2015. (I. 27.) AB végzésében vizsgálta már az életfogytig tartó szabadságvesztés jogintézményét, ám azon döntés ismeretében nem tekinthetőek a jelen indítványban felhozott alkotmányossági kifogások ítélt dolognak.

[18] Mindezekre figyelemmel az indítványozó kérte a régi Btk. 2010. augusztus 19. és 2010. november 26. között hatályban volt 47/A. § (1) és (2) bekezdései, a Btk. 42. §-a és 43. §-a alaptörvény-ellenességének megállapítását megsemmisítését.

II.

Az Alkotmánybíróság által figyelembe vett jogszabályi rendelkezések:

[19] 1. Az Alaptörvény rendelkezései:

„B) cikk (1) Magyarország független, demokratikus jogállam."

„I. cikk (3) Az alapvető jogokra és kötelezettségekre vonatkozó szabályokat törvény állapítja meg. Alapvető jog más alapvető jog érvényesülése vagy valamely alkotmányos érték védelme érdekében, a feltétlenül szükséges mértékben, az elérni

kívánt céllal arányosan, az alapvető jog lényeges tartalmának tiszteletben tartásával korlátozható."

„II. cikk Az emberi méltóság sérthetetlen. Minden embernek joga van az élethez és az emberi méltósághoz, a magzat életét a fogantatástól kezdve védelem illeti meg."

„III. cikk (1) Senkit nem lehet kínzásnak, embertelen, megalázó bánásmódnak vagy büntetésnek alávetni, valamint szolgaságban tartani. Tilos az emberkereskedelem."

„IV. cikk (1) Mindenkinek joga van a szabadsághoz és a személyi biztonsághoz.

(2) Senkit nem lehet szabadságától másként, mint törvényben meghatározott okokból és törvényben meghatározott eljárás alapján megfosztani. Tényleges életfogytig tartó szabadságvesztés csak szándékos, erőszakos bűncselekmény elkövetése miatt szabható ki."

„XXVIII. cikk (1) Mindenkinek joga van ahhoz, hogy az ellene emelt bármely vádat vagy valamely perben a jogait és kötelezettségeit törvény által felállított, független és pártatlan bíróság tisztességes és nyilvános tárgyaláson, ésszerű határidőn belül bírálja el."

„28 cikk A bíróságok a jogalkalmazás során a jogszabályok szövegét elsősorban azok céljával és az Alaptörvénnyel összhangban értelmezik. A jogszabályok céljának megállapítása során elsősorban a jogszabály preambulumát, illetve a jogszabály megalkotására vagy módosítására irányuló javaslat indokolását kell figyelembe venni. Az Alaptörvény és a jogszabályok értelmezésekor azt kell feltételezni, hogy a józan észnek és a közjónak megfelelő, erkölcsös és gazdaságos célt szolgálnak."

[20] 2. A Btk. vizsgált rendelkezése:

„42. § Életfogytig tartó szabadságvesztés kiszabása esetén a bíróság az ügydöntő határozatában meghatározza a feltételes szabadságra bocsátás legkorábbi időpontját, vagy a feltételes szabadságra bocsátás lehetőségét kizárja."

III.

[21] Az Abtv. 56. § (1) bekezdésében meghatározottak szerint az Alkotmánybíróságnak elsődlegesen az alkotmányjogi panasz befogadhatóságáról szükséges döntenie. A befogadhatóság feltételeit vizsgálva az Alkotmánybíróság jelen ügyben az alábbiakat állapította meg.

[22] 1. Az alkotmányjogi panasz a befogadhatóság feltételei közül megfelel az Abtv. 30. § (1) bekezdésében foglalt azon követelménynek, hogy azt a sérelmezett döntés kézbesítésétől számított 60 napon belül kell benyújtani. Az indítványozó beadványát

ugyanis az Alkotmánybíróság 2015. április 30-án érkeztette, miközben az indítványozó jogi képviselője a támadott másodfokú határozatot 2015. április 27-én vette át. Az Alkotmánybíróság mindezek alapján megállapította, hogy az alkotmányjogi panasz határidőben érkezett.

[23] 2. Az alkotmányjogi panasz az Abtv. 52. § (1) bekezdésében foglalt további formai követelményeknek az alábbiak szerint részben tesz eleget.

[24] Az indítványozó az Abtv. előírásainak megfelelően megjelölte az Abtv.-nek az Alkotmánybíróság hatáskörét, valamint az indítványozó jogosultságát megalapozó rendelkezéseit. Az Alkotmánybíróság itt jegyzi meg, hogy az indítványozó indítványának jogalapjaként az Alaptörvény 24. cikke (2) bekezdésének *c)* és *d)* pontjai mellett csak az Abtv. 27. §-át nevesíti. A megjelölt alaptörvényi rendelkezésből és az indítvány tartalmából azonban – mivel konkrét ügyben folytatott bírósági eljárásban alkalmazott jogszabály ellen is irányul – egyértelműen következik, hogy az Abtv. 26. § (1) bekezdése szerinti panaszról is szó van.

[25] Az indítvány az Abtv. követelményeinek megfelelően meghatározza az Alaptörvény sérülni vélt rendelkezéseit [B cikk (1) bekezdés, I. cikk, II. cikk, III. cikk (1) bekezdés, IV. cikk (1) és (2) bekezdés, XXVIII. cikk (1) és (3) bekezdés], továbbá az Alkotmánybíróság által vizsgálandó jogszabályi rendelkezéseket és a konkrét bírói döntéseket, valamint kifejezett kérelmet fogalmaz meg az érintett jogszabályhelyek és a bírósági döntések megsemmisítésére.

[26] Az Abtv. 52. § (1b) bekezdés *b)* és *e)* pontjaiban foglalt követelményt azonban az indítvány csak részben teljesíti. Az Abtv. 52. § (1b) bekezdésének *b)* pontja alapján követelmény, hogy az indítványnak – az eljárás megindításának indokain túl – alkotmányjogi panasz esetén meg kell határoznia az Alaptörvényben biztosított jog sérelmének lényegét. Az Abtv. 52. § (1b) bekezdése *e)* pontja értelmében továbbá nem elegendő az Alaptörvény egyes rendelkezéseire hivatkozni, az indítványban meg kell indokolni, hogy az Alaptörvény egyes felhívott rendelkezéseit a sérelmezett jogszabályhely, illetőleg a megsemmisíteni kért döntés miért és mennyiben sérti. Jelen esetben az indítványozó nem fejtette ki a beadványaiban, hogy a bírói döntés és a támadott norma milyen alkotmányos indokok alapján ellentétes az Alaptörvény I. cikkével, valamint a XXVIII. cikk (1) és (3) bekezdésével. Ezért az indítvány ezen alaptörvényi rendelkezések sérelmét állító részeiben nem felel meg a határozott kérelem Abtv. 52. § (1b) bekezdés *b)* és *e)* pontjaiban foglalt követelményének.

[27] 3. Az Abtv. 56. § (2) bekezdése alapján a befogadhatóságról dönteni jogosult tanács mérlegelési jogkörében vizsgálja az alkotmányjogi panasz befogadhatóságának törvényben előírt tartalmi feltételeit, különösen az Abtv. 26. § (1) bekezdés és 27. § szerinti érintettséget, a jogorvoslat kimerítését, valamint az Abtv. 29-31. § szerinti tartalmi követelményeket. A konkrét esetben az Alkotmánybíróság a formai

követelményeknek megfelelő indítványi elemekkel összefüggésben az alábbi következtetésekre jutott.

[28] 3.1. Az Abtv. 26. § (1) bekezdés *b)* pontjában és a 27. § (1) bekezdés *b)* pontjában foglaltak szerint a bírói döntéssel és az abban alkalmazott jogszabállyal szemben alkotmányjogi panasz akkor terjeszthető elő, ha az indítványozó a jogorvoslati lehetőségeit kimerítette vagy jogorvoslati lehetőség nincsen számára biztosítva.

[29] Az indítványozó a jelen alkotmányjogi panaszt jogorvoslati lehetőségének kimerítését követően terjesztette elő, így az alkotmányjogi panasz megfelel az Abtv. 26. és 27 §-ai e körben előírt feltételeinek.

[30] 3.2. Az indítványozó az Abtv. 26. § (1) bekezdése és 27. §-a, illetve az Abtv. 51. § (1) bekezdése szerint a támadott bírósági döntések, valamint a Btk. 42. §-a tekintetében jogosultnak tekinthető, mivel a kifogásolt jogszabályi rendelkezést a bíróság alkalmazta vele szemben, amikor ítéletében életfogytig tartó szabadságvesztéssel sújtotta, egyúttal kizárta feltételes szabadságra bocsátásának a lehetőségét. Nem jogosult ugyanakkor az indítványozó a régi Btk. 47/A. § (1) és (2) bekezdését és a Btk. 43. §-át érintően, mert az adott rendelkezéseket a bíróság a jogerős döntésében vele szemben a konkrét eljárásban nem alkalmazta, döntését nem azokra alapította.

[31] Ezért az Alkotmánybíróság a régi Btk. 47/A. § (1) és (2) bekezdése és a Btk. 43. §-a vonatkozásában az alkotmányjogi panaszt érdemben nem vizsgálta.

[32] 3.3. Az alkotmányjogi panasz az Abtv. 26-27. §-ai alapján az Alaptörvényben biztosított jogok védelmének eszköze. Az Alkotmánybíróság az Alaptörvény hatályba lépése után is fenntartotta korábbi értelmezését, mely szerint a jogbiztonság önmagában nem alapjog, így a B) cikk (1) bekezdésének a sérelmére alkotmányjogi panaszt csak kivételes esetben – a visszaható hatályú jogalkotás és a felkészülési idő hiánya esetén {ld. pl. 3268/2012. (X. 4.) AB végzés, Indokolás [14]–[17]; 3323/2012. (XI. 12.) AB végzés, Indokolás [9]} – lehet alapítani. Mivel a panaszos sérelmei nem tartoznak a fentiek szerint megjelölt kivételes esetek körébe, az Alaptörvény B) cikk (1) bekezdésével összefüggésben nincs helye a támadott jogszabályi rendelkezések, illetve a bírósági döntések alaptörvény-ellenessége vizsgálatának.

[33] Önállóan nem szabályoz az indítványozó számára biztosított alapjogot az I. cikk (3) bekezdése sem. A jogszabályhely ugyanis az Alkotmánybíróság gyakorlatában kikristályosodott általános alapjogvédelmi tesztet deklarálja. Funkciója nem más, minthogy garanciális szabályként rögzítse az alapvető jogok korlátozhatóságának általános kereteit. Ezért érdemi alaptörvény-ellenesség vizsgálatára önállóan nem szolgáltat alapot.

[34] 3.4. Az Abtv. 29. §-a alapján az alkotmányjogi panasz befogadhatóságának további feltétele, hogy az alkotmányjogi panasz a bírói döntést érdemben befolyásoló alaptörvény-ellenesség lehetőségét vagy alapvető alkotmányjogi jelentőségű kérdést

vessen fel. E két feltétel alternatív jellegű, így az egyik fennállása önmagában is megalapozza az Alkotmánybíróság érdemi eljárását {erről lásd: 3/2013. (II. 14.) AB határozat, Indokolás [30], illetve 34/2013. (XI. 22.) Indokolás [18]}. A feltételek meglétének a vizsgálata az Alkotmánybíróság mérlegelési jogkörébe tartozik.

[35] 3.4.1. A befogadás egyik alternatív feltétele, hogy a bírói döntést érdemben befolyásoló alaptörvény-ellenesség álljon fenn.

[36] Ezen feltétel vizsgálata körében emlékeztet rá az Alkotmánybíróság, hogy következetes gyakorlata szerint az Abtv. 27. §-a szerinti alkotmányjogi panasz az Alaptörvény 28. cikkének érvényesülését szolgáló jogintézmény {3/2015. (II. 2.) AB határozat, Indokolás [18]; megerősítve: 3285/2017. (XI. 14.) AB határozat, Indokolás [38]}. Az említett alaptörvényi rendelkezés szerint a bíróságok a jogalkalmazás során a jogszabályok szövegét elsősorban azok céljával és az Alaptörvénnyel összhangban értelmezik. Az Alkotmánybíróság rögzíti, hogy az Alaptörvény 28. cikke alapján a bíróságokat terhelő értelmezési kötelezettség nyilvánvalóan kizárólag az alkalmazott rendelkezés engedte értelmezési mozgástér keretein belül áll fenn, azon túl nem terjeszkedhet. Mindez jelen ügyre vonatkoztatva azt is jelenti, hogy az alapügyben eljárt bíróságok – az irányadó jogszabályok alapján – arról hozhattak döntést, hogy az ítélet meghozatalának pillanatában indokolt-e az indítványozó terhére az életfogytig tartó szabadságvesztés büntetés kiszabása mellett a feltételes szabadságra bocsátás lehetőségének a kizárása is.

[37] Az Alkotmánybíróság e körben utal arra, hogy tényleges életfogytig tartó szabadságvesztés kiszabása esetén – az elkövető társadalomra veszélyességének fokát hangsúlyozottan figyelembe véve – a bíróság a társadalom védelme érdekében az elkövető társadalomból való végleges kirekesztését, végleges elszigetelését tartja szükségesnek. [lásd például: BH 2004.265.] A bíróságnak ez az értékelése nyilvánvalóan a büntetőjogi felelősségről és annak jogkövetkezményeiről szóló döntés időpontjában fennálló körülmények mérlegelésén alapul. Az így alkalmazott szankció felülvizsgálatára, annak lefolytatására azonban a büntetőügy érdemében eljárt bíróságnak semmilyen befolyása nem volt, arra a bíróságok döntése az irányadó jogszabályi rendelkezésekből fakadóan nem hatott ki.

[38] Az Alkotmánybíróság figyelemmel volt továbbá a 2026. szeptember 29-én kelt 8/2026. (X. 8.) AB határozatában (a továbbiakban: Abh.) a tényleges életfogytig tartó szabadságvesztés alkotmányos összefüggéseit érintően tett megállapításaira. Hivatkozott döntésében rámutatott az Alkotmánybíróság, hogy az irányadó jogszabályi környezet alapján az eljárt bíróság az indítványozó tényleges életfogytig tartó szabadságvesztéséről nem tudott más tartalmú döntést hozni, vagyis nem a bírósági jogértelmezés és jogalkalmazás vezetett az alaptörvény-ellenességhez. (Indokolás [138]) Ezt a megállapítást az Alkotmánybíróság a jelen ügyben hozott bírósági döntésekre is irányadónak tekintette.

[39] Az indítványozó oldalán – csakúgy, mint valamennyi tényleges életfogytiglani szabadságvesztést töltő elítélt esetében – a jogsérelem a hatályos szabályozás alaptörvény-ellenességéből fakad. Az Abh. jövőbeli hatályú megsemmisítő rendelkezésével az Alkotmánybíróság épp ennek az orvoslására hívta fel a jogalkotót. Az új szabályozás a jelen indítványozó számára is jogorvoslást eredményez, amely rá nézve akkor fog realizálódni, amikor az alapján a büntetés végrehajtásának a felülvizsgálatára vele szemben megnyílik a lehetőség.

[40] Ezen megállapításai nyomán az Alkotmánybíróság a jelen ügyben arra a megállapításra jutott, hogy a bírói döntést érdemben befolyásoló alaptörvény-ellenesség kételye nem merül fel.

[41] 3.4.2. Az Abtv. 29. §-ában írt másik feltétel, hogy az alkotmányjogi panasz alapvető alkotmányjogi jelentőségű kérdést vessen fel. Ezzel kapcsolatban az Alkotmánybíróság szintén emlékeztet arra, hogy az Abh.-ban a tényleges életfogytig tartó szabadságvesztés és az Alaptörvény II. cikkének, valamint III. cikk (1) bekezdésének az összefüggéseiről már állást foglalt. Döntésében megállapította: az indítványozó büntetésének alaptörvény-ellenessége a konkrét esetben abból fakadt, hogy „a jogalkotó nem az Alaptörvény II. cikkével és III. cikk (1) bekezdésével összhangban szabályozta a feltételes szabadságra bocsátás lehetőségéből kizárt életfogytig tartó szabadságvesztésre ítéltek kötelező kegyelmi eljárását a Bv. tv. 46/A.–46/H. §-aiban." (Indokolás [137]) „A Bv. tv. 46/A.–46/H. §-ai azért nem képesek garantálni az Alaptörvény II. cikkében foglalt alapjog és III. cikk (1) bekezdésében foglalt tilalom érvényesülését, mert a kegyelemről a döntést a köztársasági elnök hozza meg, és azért sem, mert azt olyan szabályozás alapján teszi, amely nélkülözi a jogintézmény alkotmányos működése során elvárható garanciákat. Az Alkotmánybíróság erre figyelemmel megállapította, hogy a Bv. tv. 46/A.–46/H. §-ai az Alaptörvény II. cikkébe és III. cikk (1) bekezdésébe ütköző módon alaptörvény-ellenesek, ezért azokat […] megsemmisítette." (Indokolás [140]–[141])

[42] Tekintettel arra, hogy az indítványozó a vele szemben kiszabott tényleges életfogytig tartó szabadságvesztés alaptörvény-ellenességét az Alaptörvény II. cikke és III. cikk (1) bekezdése alapján is kérte vizsgálni, az Alkotmánybíróság úgy ítélte meg, hogy jelen alkotmányjogi panasz az Abh.-ban foglaltakhoz képest nem vet fel olyan új, alapvető alkotmányjogi jelentőségű kérdést, amely a panasz ezen elemeinek érdemi elbírálását indokolná.

[43] Nem folytatott ugyanakkor érdemi vizsgálatot az Alkotmánybíróság az indítványozóval szemben kiszabott tényleges életfogytig tartó szabadságvesztés és az Alaptörvény IV. cikke összefüggésében. Az ügyben ezért alapvető alkotmányjogi jelentőségű kérdésként merül fel, hogy összhangban van-e az Alaptörvény IV. cikkével a Btk. 42. §-a, amely megteremti annak a lehetőségét, hogy a bíróság kizárhassa a feltételes szabadságra bocsátás lehetőségét életfogytig tartó szabadságvesztés büntetés kiszabása esetén.

[44] 4. Az Ügyrend 31. § (6) bekezdése lehetővé teszi, hogy az előadó alkotmánybíró a panasz befogadásáról szóló döntés helyett a panasz érdemi elbírálását tartalmazó határozat-tervezetet terjesszen a testület elé. Jelen ügyben az Alkotmánybíróság a hivatkozott rendelkezés alkalmazásával járt el, és az indítvány befogadásáról, valamint a panasz érdemi elbírálásáról egyszerre döntött.

IV.

[45] Az alkotmányjogi panasz nem megalapozott.

[46] 1. Az Alkotmánybíróság az Abh.-ban részletesen vizsgálta az életfogytig tartó szabadságvesztés büntetés jogszabályi környezetét és annak változásait, továbbá áttekintette a külföldi és nemzetközi jogi követelményeket, valamint bírói gyakorlatot is. Az Alkotmánybíróság mindezen megállapításaira jelen eljárásban is figyelemmel volt, ám azokat nem megismételve ehelyütt csupán visszautal az Abh. [31]–[93] bekezdéseiben foglaltakra.

[47] 2. Az Alaptörvény IV. cikk (1) bekezdése általános érvénnyel deklarálja a személyi szabadsághoz való jogot, amelytől – a (2) bekezdés értelmében – mindenki csak törvényben meghatározott okból és a törvényben meghatározott eljárás alapján fosztható meg {3025/2014. (II. 17.) AB határozat, Indokolás [49] és [51]}. A (2) bekezdés ezen felül a tényleges életfogytig tartó szabadságvesztést érintő követelményt rögzít: megállapítja, hogy az adott szankció csak szándékos, erőszakos bűncselekmény elkövetése miatt szabható ki.

[48] 2.1. Az Alkotmánybíróság következetes gyakorlata szerint az állami büntetőhatalom monopóliumából egyértelműen következik a büntető igény érvényesítésének, a bűnüldözés és a büntető igazságszolgáltatás alkotmányos feltételek szerinti működtetésének kötelezettsége. Ez az alkotmányos kötelezettség indokolja, hogy az állami büntetőhatalmat gyakorló szervek hatékony eszközöket kapjanak feladataik teljesítéséhez, még akkor is, ha ezek az eszközök lényegüket tekintve súlyosan jogkorlátozók {61/1992. (XI. 20.) AB határozat, ABH 1992, 280, 281.; 31/1998. (VI. 25.) AB határozat, ABH 1998, 240, 247.; 13/2002. (III. 20.) AB határozat; megerősítve: 23/2014. (VII. 15.) AB határozat, Indokolás [39]}.

[49] Az Alkotmánybíróság büntetőjogi tárgyú határozataiban következetesen hangsúlyozza, hogy a büntetőjog a jogi felelősségi rendszerben az ultima ratio, és a büntetőjogi jogkövetkezmény az emberi jogokat, szabadságokat szükségképpen, rendeltetésénél fogva korlátozza. {4/2013. (II 21.) AB határozat, Indokolás [57], 20/2013. (VII. 19.) AB határozat, Indokolás [34]} Adott magatartás büntetendővé nyilvánításával szemben támasztható követelményeket (szükségesség-arányosság tesztje, normavilágosság és az önkényes jogértelmezés lehetőségének kizárása) pedig

a büntetőjogi szankció vonatkozásában is érvényesnek tekinti. [47/2000. (XII. 14.) AB határozat, ABH 2000, 377, 380.; 13/2001. (V. 14.) AB határozat, ABH 2001, 177, 187.]

[50] A Btk. rendszerében a törvényhozó az általános részben állapítja meg az egyes büntetési nemekre és intézkedésekre vonatkozó fő szabályokat, az azokban rejlő joghátrány jellegét, azok generális minimumait és maximumait, és részben az alkalmazhatóságuk körét és feltételeit is. Ugyanitt kerül sor a büntetés kiszabása során figyelembe veendő, a bűncselekményhez vagy az elkövető személyéhez tapadó, büntetőjogilag releváns egyes körülmények körülírására. A törvény különös részében az egyes különös részi törvényi tényállásokhoz kapcsolódóan a bűncselekmények súlya szerint határozza meg a jogalkotó az alkalmazható – esetleg vagylagosan választható – büntetési nemet, valamint az adott tényálláshoz tapadó speciális szabadságvesztési minimumot és maximumot.

[51] Erre figyelemmel állapította meg az Alkotmánybíróság, hogy „[a]z egyes bűncselekmények természetéhez és súlyához igazodó büntetési rendszer és a büntetéskiszabás normatív előírásai együttesen szolgálják a jogállami legális büntetés funkcióját: a szankcióval történő arányos és megérdemelt viszonzást." (1214/B/1990. AB határozat, ABH 1995, 571, 576–577.)

[52] Az Alkotmánybíróság értelmezésében a büntetéskiszabás büntetőtörvényben megjelenő szabályai minden esetben egy adott büntetőpolitika normatív megtestesülését jelentik. Ezzel összefüggésben következetesen hangsúlyozza az Alkotmánybíróság, hogy „nem feladata a büntetőpolitikai célok, követelmények helyességéről és indokairól, így különösen azok célszerűségéről és hatékonyságáról dönteni, azt azonban vizsgálhatja, hogy a büntetéskiszabás rendjével kapcsolatos szabályok megállapítására vonatkozó diszkrecionális jogával összefüggésben a jogalkotó mérlegelési jogának gyakorlása során nem került-e ellentétbe az Alaptörvény valamely rendelkezésével." {23/2014. (VII. 15.) AB határozat, Indokolás [33]–[34]}

[53] Az Alkotmánybíróságnak tehát arra van jogosítványa, hogy megállapítsa a büntetőpolitika alkotmányos korlátait – anélkül, hogy a büntetőpolitika tartalmáról állást foglalna –, ennek során pedig különös tekintettel legyen az alapvető jogok védelmének alkotmányos büntetőjogi garanciáira. Alkotmányjogilag az nem kérdőjelezhető meg, hogy egy adott büntetőjogi szankció alkalmas-e a büntetőpolitikai célok elérésére, de a szankció alkalmazása jogszabályi feltételeinek az alkotmányossága vizsgálható.

[54] Az Alkotmánybíróság alkotmányos értékelő tevékenysége során kiemelt jelentőséget tulajdonított az Alaptörvény IV. cikk (2) bekezdésének, amely rögzíti, hogy „[t]énylegesélet fogytig tartó szabadságvesztés csak szándékos, erőszakos bűncselekmény elkövetése miatt szabható ki." Mindez tehát azt jelenti, hogy maga az Alaptörvény teszi lehetővé olyan büntetés kiszabását, amely – bizonyos feltételek

esetén – az elítélt élete végéig tarthat. Többlet követelményként ugyanakkor lefekteti, hogy annak csak szándékos, erőszakos bűncselekmény elkövetése miatt van helye.

[55] 2.2. Mivel a büntetőjogi szankciók az állampolgárok alapvető jogainak legsúlyosabb korlátozását jelentik, ezért különösen fontos, hogy a büntetőjogi jogkövetkezményeket megfelelő garanciák mellett lehessen alkalmazni, az alkalmazás feltételei az Alaptörvényből fakadó követelményekkel összhangban álljanak. Ezen garanciák köréből az Alkotmánybíróság jelen ügyben az Alaptörvény IV. cikkében foglalt követelmények érvényesülését vette górcső alá.

[56] Az Alaptörvény IV. cikk (1) és (2) bekezdése kifejezetten lehetővé teszi azt, hogy a bíróság – bizonyos feltételek fennállása esetén – tényleges életfogytig tartó szabadságvesztést szabjon ki és azzal az elítélt szabadságát akár élete végéig korlátozza. Az Alkotmánybíróság szerint ezen felhatalmazással nem áll ellentétben, sőt, kifejezetten összhangban van a Btk. 42. §-a, amely a bíróságot életfogytig tartó szabadságvesztés kiszabása esetén felhatalmazza a feltételes szabadságra bocsátás lehetőségének kizárására. Így a Btk. 42. §-a megfelel az Alaptörvény IV. cikkéből fakadó kívánalmaknak.

[57] 3. A fentiek alapján az Alkotmánybíróság megállapította, hogy a Btk. 42. §-a nem sérti az Alaptörvény IV. cikkét, a támadott jogszabályi rendelkezés az adott alaptörvényi rendelkezéssel összhangban értelmezhető és alkalmazható. Ezért az Alkotmánybíróság az alkotmányjogi panaszt a Btk. 42. §-a és az Alaptörvény IV. cikke összefüggésében elutasította.

[58] Az indítvány egyéb elemeinek vizsgálatát az Alkotmánybíróság a befogadás körében feltárt – és jelen végzés III. részében részletesen kifejtett – hiányosságokra figyelemmel az Abtv. 64. § d) pontja alapján visszautasította.

Budapest, 2026. november 2.

Dr. Czine Ágnes s. k.,
az Alkotmánybíróság elnökhelyettese, előadó alkotmánybíró

Dr. Handó Tünde s. k.,
alkotmánybíró

Dr. Hörcherné dr. Marosi Ildikó s. k.,
alkotmánybíró

Dr. Kovács András György s. k.,
alkotmánybíró

Dr. Kozma Ákos s. k.,
alkotmánybíró

Dr. Ligeti Miklós Zoltán s. k.,
alkotmánybíró

Dr. Nemessányiné dr. Chronowski Nóra Edit s. k.,
alkotmánybíró

Dr. Patyi András s. k.,
alkotmánybíró

Dr. Schanda Balázs s. k.,
alkotmánybíró

Dr. Sonnevend Pál s. k.,
alkotmánybíró

Dr. Szabó Marcel s. k.,
alkotmánybíró

Dr. Szomora Zsolt Tamás s. k.,
alkotmánybíró

Dr. Varga Réka s. k.,
alkotmánybíró